

Legendernes tid (Legends of the Fall), USA, 1994. I: Edward Zwick. Medv: Brad Pitt, Anthony Hopkins, Aidan Quinn, Julia Ormond. Premiere d.10.03.95.

Filmen forsøger sig som storladent drama om ulykkelig kærlighed spundet omkring en familiekronike med Anthony Hopkins som den pensionerede oberst Ludlow med de tre sønner, Tristan, Alfred og Samuel på en farm i årene før 1.verdenskrig. Farmen fremstår med naturparkbilleder og Montanas bjerge i baggrunden samt en svulstig såvel som påfaldende konventionel musikunderlægning, der ofte følger filmens Tristan (Brad Pitt) til hest. Tristan har i kamp blandet blod med en bjørn i skoven, han har noget med heste og han kan få Susannah (Julia Ormond) til at stirre længselsfuldt ud af vinduer. Det er uheldigt for så vidt, at det ikke er ham men den uskyldigt-naive broder, Samuel (Henry Thomas), der i starten af filmen er vendt hjem til farmen med hende, for at de skal gifte sig. Desuden er den sidste af de tre brødre, Alfred (Aidan Quinn), også lun på Susannah. 1.verdenskrig bryder ud i Europa, hvorefter de alle tre drager afsted for at deltage i krigen. Det koster Samuel livet, hvorefter de to andre tager hjem til faderen og den længselsfuldt ventende Susannah, der først vælger med hjertet og siden med fornuften. Herefter koncentrerer filmen sig om sit egentlige tema: Naturen som indre drift, som Oprindelighed, symboliseret gennem Tristans utæmmelige karakter, der vedvarende idylliseres gennem Che-indianeren One Stab's (Gordon Tootoosis) fortællerstemme, der, som repræsentant for det Oprindelige, væver Tristans tragiske tåbeligheder ind i fornærmende stereotyp naturfolksvisdom. Imens kompenserer broderen Alfred for sin kærlighedslængsel ved at blive professionel politiker og Susannah lider med sin ulykkelige kærlighed, der er en vis Isolde værdig. Dette varer ved i 132 min.

Birger Langkjær

En verden udenfor (The Shawshank Redemption), USA 1994. I&M: Frank Darabont. Baseret på novelle af: Stephen King. Medv: Tim Robbins, Morgan Freeman, Clancy Brown, Bob Gunton. Premiere: 28.04.95.

Så mange tror, at navnet Stephen King udelukkende står for gys og gru, de færreste husker, at mere underfundige film som fx *Stand By Me* (86) var baseret på en King novelle. Med *En verden udenfor* får vi atter et eksempel på Hollywood/King, når disse er bedst. Det er beretningen om en velanset borger, der ryger i fængsel – uskyldigt dømt for mordet på sin kone. Retfærdighed er noget, der kun findes i eventyr, og filmen gør sig heller ingen ulejlighed med at påstå det modsatte. Udlægningen af fængselslivet er bestemt ikke romantiseret, det er et uhyggeligt og tankevækkende billede, der tegnes. Den uskyldigt dømte, der spilles formidabelt af Tim Robbins, får en god ven indenfor murene, og han er historiens fortæller. Vi hører om venskabet mellem de to, og vi får en masse gode fif om, hvorledes man kan bevare sin identitet i et totalt gennem-institutionaliseret univers. Vennen, der spilles ligeså formidabelt af Morgan Freeman, beundrer den uskyldige bedsteborger, omend han i begyndelsen har meget svært ved at forstå ham. Pointen i filmen er, at selvom man praktisk talt ryger gennem kødhakkemaskinen

en gang om ugen, så kan det godt lade sig gøre at bevare en vis værdighed og selvfølelse – og så er det i øvrigt ligegyldigt, om man befinder sig 'indenfor' eller 'udenfor', forskellen er den samme, det er bare farven, der har en anden lyd. Vel fremstiller Tim Robbins en fiktiv person, men man har alligevel lov at tage ved lære af hans civiliserede og ukuelige sindsro i en sindsyg verden.

Filmen er nomineret til intet mindre end syv Oscars, bl.a. i kategorierne 'bedste film' og 'bedste skuespiller' – sidstnævnte skulle i så fald gå til Morgan Freeman, der mere end een gang tidligere har gjort sig fortjent, så det ville såmænd være retfærdigt nok.

Maren Pust

Hvem er fuldkommen? (Nobody's Fool), USA 1994. I&M: Robert Benton. Baseret på roman af: Richard Russo. Medv: Paul Newman, Melanie Griffith, Bruce Willis, Jessica Tandy. Premiere: 03.03.95

Vi kender instruktøren fra film som *Bonnie and Clyde* (67), hvilken han og David Newman skrev originalmanuskriptet til. Han både skrev og instruerede den populære og prisbelønnede *Kramer Vs. Kramer* (79), siden har han dog haft svært ved at leve op til endelige overgå dette megahit – senest vi hørte noget til ham var med *Billy Bathgate* (91). *Hvem er fuldkommen?* er ganske uventet gået hen og blevet et moderat hit i USA, men helt underligt er det nu ikke. Filmen, der er baseret på en roman, handler om en ældre mand, der tilsyneladende gik i stå både psykisk og karrieremæssigt tidligt i ungdommen. Han (spillet af en tungt sminket og dog troværdig Paul Newman) er forblevet 'underdog' hele livet, men han har nogle kvaliteter – et hjerte af guld – der kommer den lille hjembys skæve eksistenser til glæde og nytte. På en lidt bagvendt måde optræder han som en 'alle staklers hjælper' ved at lade dem tro, at de faktisk hjælper ham. Filmen prætereder at være subtil hverdagsrealisme, den lider imidlertid lidt af, hvad man kunne kalde det 'omvendte Nattevagten-syndrom', dvs. at hvor *Nattevagten* var europæisk naturalisme, der forsøgte at ligne Hollywood, da er *Hvem er fuldkommen?* Hollywood galmour, der forsøger at ligne en mere stilfærdig, europæisk livsvisdom – mindelserne går i retning af Ken Loach, Mike Leigh og til dels Stephen Frears m.fl. Dermed ikke sagt, at *Hvem er fuldkommen?* er ligeså elendig som *Nattevagten*, men grundlaget for succes ud-springer af en analog mekanisme: "Øv bøv, vi kan det samme som dem ovre på den anden side af vandet!".

Maren Pust

Once Were Warriors (...), New Zealand 1994. I: Lee Tamahori. Medv: Rena Owen, Temuera Morrison, Mamaengaroa Kerr-Bell, Julian Arahanga, Taungaroa Emile. Premiere: 17.02.95.

Det lader til, at vi er inde i en mindre stime af spændende new zealandske film: *En engel ved mit bord*, *The Piano* og nu *Once Were Warriors*. Sidstnævnte er faktisk Lee Tamahoris debutfilm, men kun hvad angår spillefilmgenren, han har været filmisk aktiv i lang tid og er således bl.a. anerkendt som

TV-instruktør. Han er selv barn af en maorifar og en europæisk mor, og filmen tematiserer netop også udfordringen i og problemet ved at bevare og integrere den ældgamle maorkultur i en tilværelse, der først og fremmest er præget af vestlige værdier og moderne levevilkår. Filmen fremviser fascinerende aspekter af såvel kropskultur (myteomspundne ansigtstatoveringer) som adfærdskultur (sprog og ritualer). Den fortæller også en historie om en hustru, der lader sig banke af manden, og om hvilke omkostninger dette har for parrets børn. *Once Were Warriors* er en spændende film – ingen tvivl om det, den har masser af vold og lidt sex – men et eller andet sted går den alligevel hen og bliver for meget: ægtemanden fremstår som utroværdigt sindsyg, hans kone som utroværdigt køn og stærk... og det omkringliggende samfund som generelt utroværdigt. Det er som om filmen prøver at mase alle eksisterende Hollywood film ind i denne ene: fra *Karate Kid over I seng med fjenden til Boyz 'n the Hood*. Der er rasmusgang for alle penge, men det er værd at tage med, når man kan opleve den skønne Rena Owen i rollen som hustruen – hun har en udstråling og energi, man skal lede meget længe efter.

Maren Pust

Før Regnen (Before the Rain), Makedonien 1994. I&M: Milcho Manchevski. Medv: Rade Serbedzija, Gregoire Colin, Katrin Cartlidge, Phillida Law. Premiere: 10.03.95.

Manchevski er en ung makedonsk instruktør, der med denne film får sin spillefilmdebut, og i betragtning heraf er filmen imponerende. Spækket med skønne billeder og en nogenlunde velfungerende historie – mere end hvad man kan sige om de fleste film. Beretningen tager udgangspunkt i en fiktiv kærlighedshistorie og en semifiktiv væbnet konflikt, den slipper bedst fra sidstnævnte. Fortælleknisk gør filmen nogle interessante krumsping ved at lave en tidsmæssig forvirring i forhold til beretningens hændelser, der således antyder at være underlagt en større, kosmisk sammenhæng. Konflikten mellem de kristne makedonere og det islamiske, albanske mindretal beskrives relativt neutralt – dvs. hele bundtet fremstilles som hævntrøstige, afstumpede galninge, der, i modsætning til de civiliserede englændere, hellere vil slå ihjel end de vil dyrke jorden. Hvis den debuterende instruktør har ret i sin udlægning, kan jeg ikke forstå, at vi har så ondt af, at de render rundt og myrder hinanden. Hvis det på den anden side 'blot' er den pris, man må betale for at fremstille en krig neutralt, tror jeg nok, at jeg ville kalde den for høj.

Før Regnen blev vinder af Guldløven i Venedig 1994, og det fatter jeg ikke, for vel er den ikke dårlig, men den er fandens fordomsfuld.

Maren Pust

Side 51 (øverst til venstre): *Before the Rain*' instruktøren, Milcho Manchevski. Øverst til højre: Robert Redford i *Hvem er fuldkommen?*. Nederst til venstre: Temuera Morrison i *Once Were Warriors*. Nederst til højre: Brad Pitt i *Legendernes Tid*. Midten: Morgan Freeman og Tim Robbins i *En verden udenfor*.

